ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Zdeňka Kühna, soudce Ondřeje Mrákoty a soudkyně Michaely Bejčkové v právní věci žalobce: **O. M. L. O. A.**, zast. advokátem JUDr. Marošem Matiaškem, LL.M., Ovenecká 78/33, Praha 7, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, Nad Štolou 936/3, Praha 7 – Holešovice, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 9. 2020, čj. OAM-941/ZA-ZA02-K09-PD2-2015, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 16. 11. 2021, čj. 13 Az 46/2020-24,

takto:

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 11. 2021, čj. 13 Az 46/2020 - 24, **se ruší.**

II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 9. 2020, čj. OAM-941/ZA-ZA02-K09-PD2-2015, **se ruší** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení před městským soudem ani na náhradu nákladů řízení před Nejvyšším správním soudem.

IV. Ustanovenému advokátovi JUDr. Maroši Matiaškovi, LL.M. **se přiznává** odměna a náhrada hotových výdajů v řízení o kasační stížnosti ve výši 8 228 Kč. Tato částka mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

[1] V tomto rozsudku se NSS opět věnuje vrtkavé bezpečnostní situaci v Iráku od poloviny roku 2019 ve vztahu k posouzení žádosti o prodloužení mezinárodní ochrany.

[2] Žalobce (stěžovatel) je občanem Iráku. V Česku požádal na konci roku 2015 o udělení mezinárodní ochrany. V únoru 2016 mu žalovaný udělil doplňkovou ochranu na 24 měsíců a v březnu 2018 mu kvůli trvajícímu nebezpečí v Iráku doplňkovou ochranu prodloužil o dalších 24 měsíců. Druhé žádosti o prodloužení však žalovaný nevyhověl a doplňkovou ochranu stěžovateli rozhodnutím ze září 2020 neprodloužil. Žalovaný dospěl k závěru, že v Iráku již nezuří vnitřní ani mezinárodní ozbrojený válečný konflikt. Z podkladů sice plyne, že se nahodile objevují útoky i proti civilistům, nelze ovšem říct, že by šlo o vnitřní ozbrojený konflikt. Stěžovatel dostatečně neprokázal, že by v jeho případě byly nějaké zvýšené obavy, že právě on bude terčem takových útoků a tedy mu hrozí vážná újma.

[3] Stěžovatel se bránil žalobou, ve které navíc uvedl, že konvertoval z šíitského islámu a nyní je ateistou. Městský soud žalobu zamítl a ztotožnil se se závěry žalovaného.

[4] Stěžovatel v kasační stížnosti tvrdí, že městský soud a žalovaný špatně posoudili existenci skutečného nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu. Situace v Iráku stále není natolik ustálená, aby šlo uzavřít, že není potřeba prodloužit mezinárodní ochranu. Z podkladů k rozhodnutí, jakož i z dalších zdrojů plyne, že situace je proměnlivá a civilnímu obyvatelstvu i nadále hrozí nebezpečí násilí. Stěžovatel uvádí i konkrétní okolnosti, které zvyšují pravděpodobnost, že on sám bude po návratu vystaven nebezpečí. Předně je aktivní v kritice vlády a šíitské politiky. V mezidobí nadto změnil vyznání – z šíity se stal ateistou. Doplňková ochrana mu proto měla být prodloužena.

[5] Žalovaný navrhl kasační stížnost odmítnout pro nepřijatelnost, eventuálně zamítnout.

[6] Ve věcech, ve kterých před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, je kasační stížnost přijatelná, jen pokud podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele (§ 104a s. ř. s.). V souladu s judikaturou (např. usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006-39, č. 933/2006 Sb. NSS) shledal NSS kasační stížnost přijatelnou, neboť zjistil, že rozhodnutí městského soudu je zatíženo vadami, které mohly mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele. Městský soud i žalovaný postupovali v rozporu s judikaturou NSS týkající se aktuální situace v Iráku a neshromáždili přesvědčivé a aktuální podklady pro posouzení věci.

[7] K proměnlivé bezpečnostní situaci v Iráku se NSS vyjadřoval již vícekrát. NSS opakovaně dovodil, že z podkladů žalovaného nevyplývá, že by nynější situace byla již natolik stabilizovaná, aby již cizinci nepotřebovali mezinárodní ochranu (srov. nedávno např. rozsudky ze dne 9. 2. 2022, čj. 5 Azs 66/2021 - 32, ze dne 20. 9. 2021, čj. 1 Azs 202/2021 - 33, ze dne 19. 10. 2021, čj. 1 Azs 292/2021 - 51 atd.).

[8] Podstatou řízení o prodloužení doplňkové ochrany je posouzení, zda se *významně a dlouhodobě změnily okolnosti*, pro které byla žadateli udělena doplňková ochrana. Správní orgán nese důkazní břemeno ve vztahu k otázce, zda nadále trvá původní důvod udělení doplňkové ochrany, nebo zda se naopak situace v domovském státě cizince stabilizovala a jedná se o změny natolik významné a trvalé povahy, že cizinci nehrozí reálné nebezpečí vážné újmy (rozsudky ze dne 20. 9. 2021, čj. 1 Azs 203/2021 - 34, bod 30, ze dne 2. 6. 2020, čj. 10 Azs 428/2019 - 36, bod 33 atd.).

[9] Aby byly podklady dostatečné, musí být relevantní, důvěryhodné a vyvážené, aktuální, ověřené z různých zdrojů, transparentní a dohledatelné (např. rozsudek ze dne 4. 2. 2009, čj. 1 Azs 105/2008 - 81, č. 1825/2009 Sb. NSS, bod 16). Na skutečnosti uváděné žadatelem musí informace o zemi původu reagovat, respektive se k nim musí žalovaný jinak vyjádřit, aby tak mohl hrozbu tvrzené újmy vyvrátit či potvrdit.

[10] Aktuálnost zpráv o zemi původu je nutno hodnotit ve vztahu ke změnám okolností v té či oné zemi. Dojde-li totiž k určitým (pro posouzení daného azylového příběhu významným) změnám, je nedostatečně aktuální i taková zpráva, která sice byla vypracována nedávno, avšak nezohledňuje zásadní aktuální vývoj v dané zemi. Určující tak není a (nemůže být) jen okamžik, kdy byla zpráva vypracována. V konkrétním případě může být za aktuální považována zpráva stará i několik let (je-li situace v dané zemi stabilní). Naopak tam, kde dochází k překotným změnám, je nutno trvat na dodržování přísnějších požadavků a průběžné aktualizaci podkladů pro rozhodnutí (viz rozsudek ze dne 22. 1. 2020, čj. 6 Azs 109/2019 - 74, bod 17 či rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 8. 8. 2017, čj. 45 Az 21/2016 - 55, č. 3714/2018 Sb. NSS).

[11] NSS zjistil, že ve spise založené zprávy potvrzují oficiální porážku tzv. „islámského státu“ v Iráku v roce 2017 (což nikdo nezpochybňuje), rozhodně však neobsahují informace o tom, že by v Iráku došlo k takovým *zásadním a trvalým změnám situace*, že udělení doplňkové ochrany již není zapotřebí. Naopak, téměř všechny žalovaným obstarané zprávy[1] obsahují informace o tom, že i přes oficiální porážku „islámského státu“ je situace v Iráku značně nestabilní. V celém Iráku, včetně Bagdádu, působí mnoho vojenských jednotek (milicí), které fakticky ovládají podstatnou část iráckého území. Tyto milice jsou radikální, často spojené s různými náboženskými proudy. Přestože nejde o subjekty řízené přímo státem, těší se významnému politickému postavení. Státní orgány se proti milicím neodvažují zasáhnout, naopak jsou samy často terčem jejich útoků.

[12] Tyto skutečnosti nelze s ohledem na překotný vývoj, kterým irácká společnost v posledních letech prochází, překlenout pouhým konstatováním, že bojovníci samozvaného „islámského státu“ byli oficiálně v roce 2017 poraženi. Tento závěr totiž nezohledňuje další vývoj situace v Iráku. Chtěla-li žalovaná uzavřít, že v Iráku skutečně došlo k podstatným a trvalým změnám celkové bezpečnostní situace, musí mít tento závěr ve zprávách o zemi původu skutečnou oporu. Tak tomu však v nyní projednávaném případě (zatím) není.

[13] Žalovaný ani městský soud se dostatečně nevypořádali ani s individualizací ohrožení stěžovatele. I když stěžovatel uvedl, že je v pravidelném kontaktu s protivládními aktivisty v Iráku (kritizuje tam např. výpadky elektřiny a politiku tamních šíitských lídrů) a že mu třetí osoby vyhrožují telefonicky a přes sociální sítě, žalovaný to označil za účelové tvrzení. Takovýto argumentační styl však nepřispívá k přezkoumatelnosti

[1] Jde o následující dokumenty: informace OAMP: situace etnických a náboženských menšin, bezpečnostní situace, návraty ze dne 18. 3. 2019; informace OAMP: Irák – bezpečnostní a politická situace v zemi ze dne 2. 6. 2020; informace Ministerstva zahraničních věcí ČR ze dne 11. 3. 2020; zpráva Ministerstva zahraničních věcí USA o dodržování lidských práv za rok 2019 ze dne 11. 3. 2020; zpráva Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) údaje o zemi – Irák, 2018; zpráva Rakouského centra pro výzkum a dokumentaci o zemích původu a azylu (ACCORD), duben 2020; zpráva ČTK – Irácké síly provedly zátah na milice, zadržely tři vůdce ze dne 26. června 2020.

rozhodnutí žalovaného. Je obecně známo, že některé příspěvky na sociálních sítích (např. Facebook) existují jen omezenou dobu, proto není s podivem, že stěžovatel při výpovědi říkal, že příspěvky na sociálních sítích po určité době „mizí“, tudíž je nemohl žalovanému po nějaké době ani ukázat.

[14] Podobně městský soud v bodě 24 rozsudku uvedl, že „*k pronásledování za účast na demonstraci by mohlo dojít pouze v případě aktivního a zcela dobrovolného jednání žalobce*“ a že je to možnost „*hypotetická a dá se jí předejít*“. Demonstrací, na kterých zemřeli jeho přátelé, se stěžovatel dle soudu nikdy neúčastnil, účast na demonstracích je dle městského soudu „*zcela dobrovolná*“, tedy stěžovatel se jich účastnit nemusí. S tím NSS nemůže souhlasit. Argument městského soudu, že stěžovatel má přestat vyjadřovat nesouhlas s politikou vlády, je absurdní. Takovouto argumentací městský soud zpochybňuje smysl azylového práva. Městský soud by musel ukázat, že ochrana stěžovatele je při naplňování jeho politických práv v Iráku dostatečně a efektivně zajištěna. V žádném případě ale nemohl stěžovateli vzkázat, aby politických práv přestal využívat.

[15] Před městským soudem stěžovatel nadto uvedl, že již není šíitským muslimem, ale stal se ateistou. Stěžovatel tvrdí, že tyto informace uvedl již při ústním pohovoru s žalovaným, to ale z protokolu o tomto pohovoru nevyplývá. I kdyby však ke změně vyznání došlo v mezidobí od zamítnutí žádosti a rozsudkem městského soudu, měl soud na takový žalobní bod reagovat. V případech mezinárodní ochrany totiž dochází k prolomení § 75 odst. 1 s. ř. s. Podle čl. 46 odst. 3 směrnice 2013/32/EU (tzv. procedurální směrnice)[2] soud rozhodující o žalobě musí provést úplný a *ex nunc* přezkum (srov. nedávno rozsudek ze dne 10. 3. 2022, čj. 10 Azs 537/2021 - 31, body 11-13, včetně další judikatury). Městský soud ale v bodě 18 rozsudku jen odkázal na první žádost o mezinárodní ochranu v roce 2015 a nijak se blíže nezabýval tím, že se víra stěžovatele od té doby mohla změnit (tím méně se pak zabýval právními a faktickými dopady takové změny, pokud k ní tedy došlo).

[16] Kasační stížnost je proto důvodná. NSS rozsudek podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil. S ohledem na důvody zrušení rozsudku (většinu pochybení lze přičíst již žalovanému) NSS zrušil též žalobou napadené rozhodnutí žalovaného a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení [§ 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. ve spojení s § 78 odst. 4 s. ř. s.].

[17] Žalovaný nyní musí obstarat takové podklady, na jejichž základě komplexně posoudí situaci v Iráku. Zejména pak vyvrátí či potvrdí tvrzení stěžovatele o hrozbě vážné újmy ve smyslu § 14a odst. 2 písm. c) zákona o azylu. Tato (individualizovaná) hrozba spočívá mj. jak v tvrzené protivládní politické aktivitě, tak v (údajné) změně stěžovatelovy víry. Žalovaný bude muset shromáždit dostatečně aktuální a trefné podklady, případně též provést další pohovor k žádosti, aby bylo možné stěžovatelovu žádost o prodloužení mezinárodní ochrany řádně posoudit z hlediska všech zákonných podmínek. V dalším průběhu řízení se žalovaný vyvaruje opomenutí rozhodujících skutečností, zlehčování stěžovatelovy situace a zjistí, zda stěžovateli – v případě návratu to Iráku – může hrozit skutečné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu.

---

[2] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2013/32/EU ze dne 26. června 2013 o společných řízeních pro přiznávání a odnímání statusu mezinárodní ochrany, Úř. věst. L 180, 29. 6. 2013, s. 60-95

[18] NSS je posledním soudem, který o věci rozhodl. Proto musí určit náhradu nákladů celého soudního řízení. O náhradě rozhodl v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel sice byl ve věci úspěšný, ovšem žádné náklady řízení mu v řízení před městským soudem ani před NSS nevznikly. Žalovaný pak ve věci úspěch neměl. Proto NSS rozhodl tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o žalobě ani o kasační stížnosti (výrok III).

[19] NSS ustanovil stěžovateli usnesením ze dne 20. 1. 2022 advokáta pro řízení o kasační stížnosti. Hotové výdaje a odměnu za zastupování advokáta v takovém případě platí stát (§ 35 odst. 10 s. ř. s.). Odměnu advokáta tvoří odměna za zastupování v řízení o kasační stížnosti, tj. za dva úkony právní služby – převzetí věci a doplnění kasační stížnosti. Odměna podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, činí 3 100 Kč za úkon [§ 7 bod 5, § 9 odst. 4 písm. d) a § 11 odst. 1 písm. a) a d) advokátního tarifu]. Ke každému úkonu právní služby je třeba připočíst 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Advokát je plátcem DPH, odměna 6 800 Kč je proto navýšena o 21 %, tj. o 1 428 Kč. Celková částka ve výši 8 228 Kč bude vyplacena z účtu NSS do jednoho měsíce od právní moci tohoto rozsudku (výrok IV).

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. května 2022

Zdeněk Kühn
předseda senátu